

Vymahatelná pohledávka a společné jmění manželů

Věřitel vymahatelné pohledávky, jež vznikla před uzavřením dohody o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela, má právo ji vymoci i z majetku patřícího (původně) do společného jmění a vypořádaného dohodou tak, že jeho výlučným vlastníkem se stává manžel dlužníka; i v těchto případech je však v řízení o výkon rozhodnutí věcně (pasivně) legitimován manžel dlužníka, nikoliv povinný z exekučního titulu. Vznik pohledávky za trvání manželství, tj. splnění podmínky nezbytné pro použití majetku tvořícího společné jmění, se při nařízení výkonu rozhodnutí neprokazuje; soud vychází z návrhu či z jiných tvrzení oprávněného, popř. z toho, co jinak vyšlo najevo.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 3531/2006, ze dne 24.6.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci výkonu rozhodnutí oprávněné Okresní správy sociálního zabezpečení L., proti povinnému J. S., zastoupenému advokátem, za účasti manželky povinného I. S., pro 3.444.439,- Kč, zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitostech, vedené u Okresního soudu v Lounech pod sp. zn. 2 E 769/2005, o dovolání povinného proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 27. 7. 2006, č.j. 9 Co 827/2005-35, tak, že usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 27. 7. 2006, č.j. 9 Co 827/2005-35, a usnesení Okresního soudu v Lounech ze dne 19. 8. 2005, č.j. 2 E 769/2005-19, se ruší a věc se okresnímu soudu vrací k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

V záhlaví uvedeným rozhodnutím krajský soud potvrdil usnesení ze dne 19. 8. 2005, č.j. 2 E 769/2005-19, kterým Okresní soud v Lounech nařídil podle výkazů nedoplatků oprávněné ze dne 17. 8. 1995, ze dne 9. 4. 1997, ze dne 9. 7. 1997, ze dne 17. 11. 1997, ze dne 31. 12. 1997, a podle platebních výměrů oprávněné ze dne 19. 8. 2002, ze dne 28. 5. 2003, ze dne 3. 6. 2004, k vydobytí pohledávky 3.444.439,- Kč výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva k označeným nemovitostem. Odvolací soud měl podmínky pro nařízení výkonu rozhodnutí podle § 338b a násl. zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o.s.ř.“), za splněny. Uvedl, že právní úprava účinná před i po 1. 8. 1998 nevylučuje uspokojení pohledávky věřitele za jedním z manželů z jejich společného majetku, a proto „není důvod, aby ve výkonu rozhodnutí nebyl postižen jeho majetek, který je s dlužníkem společný tím, že tvoří jejich společné jmění.“ Měl-li věřitel v době před uzavřením dohody právo domáhat se uspokojení své pohledávky za povinným i ze společného majetku povinného a jeho manželky, zůstává toto právo zachováno i po vypořádání; oprávněná se tak může domoci cestou výkonu rozhodnutí uspokojení pohledávky za povinným i z majetku, který podle dohody o vypořádání připadl jeho manželce.

Rozhodnutí odvolacího soudu napadl povinný dovoláním, jehož přípustnost opírá o § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. a důvody spatřuje v § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Zásadní právní význam rozhodnutí spatřuje v tom, že výkonem rozhodnutí je postižen majetek třetí osoby - jeho manželky I. S., která se dohodou o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví stala výlučnou vlastnící nemovitostí (právní účinky vkladu nastaly 3. 6. 1997). V řízení nebylo prokázáno, že nemovitosti v době podání návrhu byly součástí jejich společného jmění. Odvolacímu soudu vytýká, že závěr o zachování práva věřitele

domáhat se uspokojení pohledávky za povinným i z majetku patřícího do společného jmění i poté, co bylo vypořádáno dohodou, řádně nezdůvodnil, a že se nevypořádal s otázkou vzniku pohledávek, přestože z návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí vyplývá, že pouze dvě pohledávky vznikly před zrušením bezpodílového spoluvlastnictví. Povinný navrhl, aby dovolací soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Dovolání je ve smyslu § 236 odst. 1 o.s.ř. přípustné, protože směřuje proti rozhodnutí odvolacího soudu, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/, odst. 3, § 238a odst. 1 písm. c/, odst. 2 o.s.ř.). Ten je dán tím, že odvolací soud (právní) otázku splnění předpokladů pro nařízení výkonu rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitostech neposoudil správně.

Právní posouzení je ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

V projednávané věci ze spisu vyplývá, že řízení o výkon rozhodnutí bylo zahájeno 6. 6. 2005 (§ 82 odst. 1, § 254 odst. 1 o.s.ř.). V návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí oprávněná tvrdila, že „povinný ... nevlastní žádné nemovitosti,“ ale do vypořádání dohodou ze dne 21. 5. 1997 (účinky vkladu do katastru nemovitostí nastaly 3. 6. 1997), jíž se jejich výlučnou vlastníci stala manželka povinného, byly nemovitosti předmětem bezpodílového spoluvlastnictví povinného a I. S. K návrhu oprávněná připojila výpis z listu vlastnictví pro katastrální území a obec P., kde v části A je zapsána jako výlučná vlastnice I. S., v části B jsou zapsány nemovitosti, jejichž postižení výkonem rozhodnutí je navrhováno [stavební parcela č. 51/1 (zastavěná plocha a nádvoří s objektem bydlení), stavební parcela č. 52 (zastavěná plocha a nádvoří se zemědělskými stavbami bez čísla popisného /evidenčního/), parcely č. 198/4, 199/1 a 199/4 (zahrady)], v části E je jako nabývací titul zapsána výše uvedená dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů.

Podle ustanovení § 338b odst. 1, věty první, o.s.ř., výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitosti může být nařízen, jen když oprávněný přesně označí nemovitost, k níž má být zástavní právo zřízeno, a jestliže listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány nebo notářem doloží, že nemovitost je ve vlastnictví povinného. Podle § 338b odst. 2 o.s.ř. je pro nařízení výkonu rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva rozhodující stav v době zahájení řízení.

Oprávněná v návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí nejenže netvrdila, že nemovitosti, k nimž navrhuje zřídit soudcovské zástavní právo, jsou součástí společného jmění manželů, nebo že je třeba je za součást společného jmění manželů ve smyslu 262a odst. 1 o.s.ř. považovat, nýbrž - naopak - výslovně uvedla (a výpisem z katastru nemovitostí doložila), že nemovitosti byly předmětem bezpodílového spoluvlastnictví do 3. 6. 1997; poté se jejich výlučnou vlastníci na základě dohody o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví ze dne 21. 5. 1997 stala manželka povinného. Lze uzavřít, že již z návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí a předložených listin vyplývá, že výkonem rozhodnutí mají být postiženy nemovitosti, které nejsou ve výlučném vlastnictví povinného, ani ve společném jmění povinného a jeho manželky, ani je nelze považovat za majetek patřící do společného jmění ve smyslu ustanovení § 262a odst. 1 o.s.ř.

K názoru odvolacího soudu, že právo věřitele na uspokojení pohledávky z majetku patřícího do bezpodílového spoluvlastnictví (společného jmění) manželů je zachováno i poté, co bezpodílové spoluvlastnictví (společné jmění) vypořádali manželé dohodou, je třeba uvést následující.

Podle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 7. 1998, mohl věřitel odporovat každému právnímu úkonu dlužníka, kterým se zkracuje uspokojení jeho vymahatelné pohledávky a který dlužník učinil v úmyslu zkrátit své věřitele; takovým právním úkonem mohla být i

dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, protože po jejím uzavření nebo, týká-li se nemovitosti, po její účinnosti, nemohl věřitel dosáhnout (bez pomoci odpůrčí žaloby) uspokojení své pohledávky z majetku, který připadl manželu (bývalému manželu) dlužníka (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2000, sp. zn. 21 Cdo 2791/99, ze dne 26. 4. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1811/2000, ze dne 22. 6. 2001, sp. zn. 21 Cdo 2088/2000, ze dne 27. 11. 2001, sp. zn. 21 Cdo 2345/2000, a ze dne 29. 11. 2001, sp. zn. 21 Cdo 2544/2000). Na základě (pravomocného) rozsudku, kterým soud určil, že dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví je vůči věřiteli neúčinná (§ 42a cit. zákona), se věřitel mohl na základě exekučního titulu vydaného proti dlužníku (jednomu z manželů) domáhat nařízení výkonu rozhodnutí postižením toho, co odporovanou dohodou ušlo z jeho majetku, a to nikoliv vůči dlužníku, ale vůči osobě, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn (tj. druhému manželu).

Zákon č. [91/1998](#) Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. [94/1963](#) Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů, v rámci institutu společného jmění manželů poskytl věřitelům, jejichž práva byla dotčena dohodou o vypořádání společného jmění manželů, zvýšenou ochranu. Ve smyslu ustanovení § 150 odst. 2 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku ve znění účinném od 1. 8. 1998 (dále též jen „obč. zák.“), zásah do práv věřitelů má za následek bez dalšího (tedy bez nutnosti domáhat se vyslovení právní neúčinnosti soudem podle § 42a obč. zák.) neúčinnost dohody o vypořádání společného jmění manželů. Věřitel vymahatelné pohledávky, jež vznikla před uzavřením dohody o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela, má právo ji vymoci i z majetku patřícího (původně) do společného jmění a vypořádaného dohodou tak, že jeho výlučným vlastníkem se stává manžel dlužníka; i v těchto případech je však v řízení o výkon rozhodnutí věcně (pasivně) legitimován manžel dlužníka, nikoliv povinný z exekučního titulu. Uvedené ustanovení bylo zařazeno do občanského zákoníku až s účinností od 1. 8. 1998 a na práva a povinnosti vzniklé z dohody o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví povinného a jeho manželky je nelze aplikovat (srov. čl. VIII. bod 5. zákona č. [91/1998](#) Sb.).

Nesprávného právního posouzení se oproti tomu odvolací soud nedopustil, pokud se nezabýval otázkou vzniku závazků, jejichž vydobytí je navrhováno. Nejvyšší soud v usnesení ze dne 28. 5. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1054/2002, vysvětlil, že v řízení, jež rozhodnutí o nařízení výkonu předchází, se takovou skutečností nelze zabývat. Jinak řečeno, vznik pohledávky za trvání manželství (a nikoli, jak mylně uvažuje dovolatel, za trvání bezpodílového spoluvlastnictví manželů), tj. splnění podmínky nezbytné pro použití majetku tvořícího společné jmění, se při nařízení výkonu rozhodnutí neprokazuje; soud opět vychází z návrhu či z jiných tvrzení oprávněného, popř. z toho, co jinak vyšlo najevo.

Rozhodnutí odvolacího soudu tedy správné není, a Nejvyšší soud je proto zrušil; jelikož se důvody zrušení vztahují i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil i je a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, odst. 3, věta druhá, o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)